

Dramaturgia amatorilor

■ MIHAI
CRIȘAN

Prilej de descoperire a unor talente reale

Creația teatrală a autorilor neprofesioniști aduce o notă de sinceritate și autenticitate în peisajul literaturii dramatice destinate artiștilor amatori, mulțumită nemijlocitei cunoașteri a vieții, a mediului și a oamenilor printre care trăiește și muncește autorul respectiv. Cercetarea lucrărilor scrise de acești autori este, adesea, și un prilej de descoperire a unor talente reale, care-și cuceresc, în cadrul spectacolelor amatoresți, audiența unui public larg.

Festivalul a stimulat scrierea unui număr de lucrări dramatice de acest tip. Juriul chemat să le aprecieze a salutat și premiat unsprezece dintre acestea, pentru calitatea lor literară.

Piesa *Un om, o scenă, un steag* de Dan Radu Ionescu evocă figura lui George Augustin Petculescu, actor, primul director de teatru românesc din Transilvania și Banat, provincii aflate, în acea vreme, sub dominația habsburgică. Fostul ecleziastic cizmar învață arta teatrală în trupele lui Matei Millo, Mihail Pascaly și în câteva trupe craiovene, după care, întors pe plaiurile natale, înființează, la Lugoj, prima societate dramatică în limba română. Autorul parcurge, cu un cald lirism, cu accente de incontestabil umor sau de veritabil dramatism, drumul acestui modest și entuziast om de cultură, militant pentru impunerea unei dramaturgii naționale pe scenele satelor și ale orașelor din Transilvania și Banat, recompunind dramatic o viață care, în ciuda privațiunilor și a piedicilor impuse de obtuzitatea autorităților din acea epocă, arde ca o flacără ce luminează conștiința spectatorilor.

Piesa *Uns'r Hansi (Hansi al nostru)* de Michael Holzinger are ca temă grija părinților față de copii, răspunderea lor pentru meseria pe care o vor îmbrățișa urmașii, pentru valorificarea deplină a talentelor și aptitudinilor de care aceștia din urmă dau dovadă. Autorul este țăran cooperator, trăiește și muncește într-un sat din Banat, la Comloșul Mic, dovădindu-se un atent și fin observator al oamenilor și al faptelor lor; piesa este scrisă cu nerv și cu umor, iar personajele, conturate cu incontestabil talent.

Ion Ardeleanu-Pruncu, din Sighetul Marmăției, evocă, în piesa *Furul vieții*, eroii de la Moisei-Maramureș, cei care au plătit cu pre-

țul vieții hotărârea de a lupta împotriva ocupației fasciste. Concepută ca o baladă, aducând în scenă elemente de folclor, piesa arată drumul de la realitate la legendă, într-un mod convingător, emoționant.

Împletind versurile inspirate ale lui Tudor Arghezi cu scene de un zguduitor dramatism, Pavel Ciobanu ne oferă, în piesa *Răscoala*, imagini sugestive din singerosul an 1907. În sfârșit, piese ca *Rochia de mireasă* de Valerian Sirbu, *Povestea lui Fulgerin* de Ion Florian Panduru din Caraș-Severin, *Limpezirea* de Ferenczi Istvan din județul Mureș (aceasta, în limba maghiară) și *Au înflorit sinzienele* de Ștefan Raicu din Constanța, fie că evocă file ale istoriei poporului nostru, fie că înfățișează aspecte ale vieții contemporane, îmbrățișează cu fantezie și inventivitate o largă arie tematică.

Nici literatura dramatică pentru copii nu a fost neglijată. Atât în teatrul școlar cit și în teatrul de păpuși, piesele premiate își propun interesante dezbateri pe tema educării tinerei generații, fiind remarcabil realizate, din punct de vedere literar. Amintim, dintre acestea, *O poveste... cu povești* de Ion Țăranu și *Comoara de Dumitru Văcariu*, ambii din Iași, precum și *Ura! Greierașul s-a cumintit* de Lia Zmeu din Aiud, al cărei vers sprinten este cuceritor.

Iată veritabile izbâzi într-un domeniu care așteaptă tot mai multe condeie.

Folclorul coregrafic

■ ANCA
GIURCHESCU

Criterionul autenticității

Restrâng sfera observațiilor mele — după ce am asistat la diversele manifestări din cadrul Festivalului — la modul în care a fost valorificat, în context spectacular, folclorul coregrafic. Sub acest raport, „Cântarea României” s-a impus ca un moment de vîrf al modurilor de exprimare artistică. Expresii ale unei creativități mereu efervescente, producțiile artiștilor amatori se lasă însă cu greu ordonate în cadrul destul de rigid al regulamentelor competiționale. Iată unul dintre aspecte, asupra căruiua aș stăruii în rindurile ce urmează.

„Cântarea României” a avut, mai ales în etapele sale finale, caracterul de competiție (pe principiul: cei mai buni dintre cei buni). Prin regulament, au fost alăturate, în baza

Echipele de dansuri populare — o gamă largă a modalităților de valorificare a tradiției folclorice

acestui principiu, fără nici o nuanțare, demonstrații scenice ale unor echipe aparținând unor niveluri total diferite de practicare a dansului popular. De o parte, formații din mediul rural (cămine culturale), ai căror interpreți sînt ei înșiși purtători nativi ai tradiției folclorice locale, tradiție pe care o reproduc în condițiile date de cadrul spectacolului scenic, de altă parte, formațiile orașenești, ai căror interpreți (sau marea lor majoritate) își însușesc prin învățare dansul sau muzica populară și ale căror performanțe scenice, create sau aranjate de un instructor, urmăresc să se apropie de modelul folcloric propus.

Este incontestabil că alăturarea, în contextul unui festival, a celor două niveluri (respectiv, tipuri) de formații, își asumă o importantă funcție politico-educativă și ilustrează, în același timp, gama largă a modalităților de valorificare a tradiției folclorice. Într-un cadru competițional, însă, judecarea celor două tipuri de formații se cere făcută diferențiat, foarte subtil nuanțat, ținându-se seama nu numai de caracteristicile de conținut, ci și de funcțiile culturale specifice pe care le îndeplinesc. Funcția formațiilor de cămin cultural credem că este — cel puțin în momentul de față — de a menține viața tradiției folclorice locale, în forme cât mai autentice, ca și de a readuce în circuitul cultural piese valoroase pe cale de dispariție. Așa fiind, sistemul competițional, de natură să stimuleze o largă participare a căminelor culturale, ar trebui să urmărească, în principal, promovarea ineditului, a originalității, a acelor producții care, prin autenticitatea și bogăția conținutului lor, pot constitui documente artistice ale vieții spirituale tradiționale sau contemporane.

Fără îndoială, în faza finală a actualului Festival, călușarii din Vlcele sau Conțești,

dansurile bărbătești din Iaslovăț, cele de femei din Bilca sau Căpilna, ca și echipele din Flămînzii, Giurtelec, Dăișoara, Negrești au marcat tot atîtea momente de reală și adîncă emoție artistică. Cadrul regulamentar prea restrîns a împiedicat, însă, de multe ori, promovarea în etape superioare — pe lângă aceste formații de mare prestigiu și cu o îndelungată tradiție — și a unor formații noi, cu material inedit și valoros, în măsură să ilustreze marea diversitate zonală a creației populare.

Așa se explică de ce, în etapa finală, doar echipele căminelor culturale din Sărmaș, Petrești și Felmer au putut să aducă în concurs, în demonstrații scenice cu înalte virtuți artistice, acest mult așteptat element de originalitate și inedit. Alte formații, cum sînt cele din Sălătruc, Mitreni și Obîrșia-Cloșani, s-au arătat valoroase, îndeosebi, ca documente etno-coregrafice. Dar, față de potențialul existent, numărul formațiilor de dans valoroase, din mediul sătesc, a fost redus și puțin semnificativ.

O prezență masivă (și un salt calitativ cert) au marcat, în schimb, formațiile din mediul orașenesc. Acestea s-au evidențiat prin colective puternice, stabile, cu activitate artistică intensă și permanentă. Faptul că un număr mare de tineri, mai mult sau mai puțin legați de tradiția folclorică, se dedică cu pasiune dansului popular este, în primul rînd, un câștig pe plan educativ. Cît privește latura artistică, aceasta se înscrie în seria acțiunilor de valorificare a tradiției folclorice prin mijlocirea unor prelucrări sau creații scenice care se inspiră din folclorul viu.

Un aspect dezbătut pe larg în legătură cu realizările acestor formații a fost și este, în continuare, cel al respectării criteriului autenticității. E îmbucurător că, în cadrul acestui festival, s-a remarcat, ca o trăsătură generală (fără îndoială, și cu unele regre-

tabile excepții), justa înțelegere a autenticității în cadrul unui spectacol scenic. Ea a apărut cu claritate în alcătuirea repertoriilor și în structura dansurilor (mai puțin, în ceea ce privește portul popular și acompaniamentul muzical). E un prim pas realizat de formații prestigioase (Ansamblul „Semenicul” din Reșița, cel al Casei de cultură a sindicatelor din Piatra Neamț, cel al Întreprinderii „Știclea” din Turda sau al Combinatului siderurgic Hunedoara), deși se atinge, deocamdată, doar nivelul de suprafață al conceptului de autenticitate. Ceea ce s-ar impune ca un obiectiv de viitor, în mod special formațiilor ajunse la un înalt grad de tehnicitate, ar fi, așadar, o pătrundere mai în adânc, spre elementele de substanță ale dansului, care să le diversifice și să le redea personalitatea și virtutea emoțională specifică. În prezent, trăsătura predominantă a performanțelor scenice este spectaculozitatea; în temeiul acesteia, mai toate dansurile sînt tratate ca piese de virtuozitate, de forță, imprimându-li-se o viteză excesivă, o dinamică și o intensitate lipsită de nuanțe și o exuberanță formală, exteriorizată uneori prin chiuituri și șuierături obsedante. Or, autenticitatea are în vedere nu numai execuția, ci, în esență, înțelegerea, trăirea cu sinceritate și emoție artistică a fiecărui dans în parte, reliefarea

„personalității” fiecăruia, prin adevărate maniere de interpretare. Renunțînd la succesul facil, la șabloane și virtuozitate formală, acest nivel al autenticității a fost atins de două formații: Întreprinderea de piese auto din Sibiu și Casa municipală de cultură din Oradea.

Diferențele existente, actualmente, între formațiile de sat și cele orașenești, desigur, se vor estompa, cu timpul. Dincolo de ele, se conturează tot mai clar instaurarea unei game largi a modalităților de transpunere scenică a folclorului. Aceasta pornește de la nivelul translației care adaptează fenomenul viu condițiilor spectacolului scenic, pentru a ajunge la nivelul creațiilor de inspirație folclorică, în care elementele originale sînt regrupate și reinterpretate pentru a servi o idee, o temă precisă. Sînt modalități care și-au dovedit viabilitatea în special în punerea în scenă a obiceiurilor tradiționale. Iată, așadar, încă un aspect care reclamă un plus de precizie în sistemul competițional.

Sîntem convinși că o dezbatere largă pe marginea primei ediții a Festivalului național „Cîntarea României” va fi în măsură să aducă substanțiale îmbunătățiri de ordin metodologic și organizatoric și să jaloneze astfel, pentru viitor, mersul mereu ascendent al mișcării artistice de amatori.

TEATRELE LIRICE — MUZICALE

Opera și opereta

■ OCTAVIAN
COSMA

Un puternic
stimulent în planul
creației
și al interpretării

Oferind cadrul unei ample confruntări artistice a colectivelor lirice profesioniste, prima ediție a Festivalului „Cîntarea României” a constituit un succes de răsunet. Scriind aceste rânduri în momentul cînd serile de operă, operetă și balet ale Festivalului au intrat în

memorie, ne putem pune întrebarea: care este nivelul mișcării lirice din țara noastră, de ce potențial artistic dispune ea și cum se înfățișează creația în acest domeniu?

Fără îndoială, instituțiile muzicale cu profil teatral au acumulat o experiență care-și spune cuvîntul în valoarea artistică a spectacolului, în sensul unei maturizări ce se evidențiază mai pretutindeni. Deși între teatrele de operă, între teatrele muzicale, în genere, se pot remarca deosebiri în potențialul forțelor soliste, corului, orchestrei sau corpului de balet, totuși, fiecare colectiv reușește o „judicioasă etalare” a cadrelor artistice pe care le posedă, solicitîndu-le cu eficacitate. Este greu de emis păreri concluzive, general valabile, dar, în mod sigur, nu vom greși remarcînd vocile școlii noastre de canto, generoase, cu timbru de calitate superioară și cu o tehnică admirabil lucrată. E o înfîntare să asisti la spectacolele în care o voce e mai frumoasă ca alta! E, în același timp, și un privilegiu de care noi ne bucurăm!

★

Arta spectacolului de operă, balet și operetă se recomandă printr-un caracter modern,